

УДК 811.581:37.013.74:316.42
DOI 0.35254/bsu/2024.70.09

Букабаева Ж. С.
К.Карасаев атындагы БМУ,
ага окутуучу
e-mail: zhbukabaeva@bhu.kg

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ ШАРТЫНДА КЫТАЙ ТИЛИН ЭЛ АРАЛЫК БИЛИМ БЕРҮҮДӨ ӨНҮГҮҮ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ ЖАНА СТРАТЕГИЯЛАРЫ

Аннотация

Изилдөө глобализация шартында кытай тилин эл аралык билим берүүдө өнүгүү тенденцияларын карайт. Саясий жана экономикалык аспектилерди кошкондо, дүйнөлүк билим берүү мейкиндигинде кытай тилинин жайылышына таасир эткен негизги факторлор талданган. Окутуу процессине инновациялык технологияларды интеграциялоонун негизги стратегиялары аныкталган, алардын арасында мобилдик колдонмолор жана электрондук ресурстар өзгөчө орунду ээлейт. Педагогикалык ыкмаларды өркүндөтүүнүн жана окутуу үчүн квалификациялуу кадрларды даярдоонун келечектүү багыттары аныкталган. Окутуу методикаларында инновациялар менен маданий аутенттүүлүктү сактоонун ортосундагы балансты сактоо зарылдыгы белгиленет. Натыйжалар "кытай тили + кесип" моделин натыйжалуу киргизүү жана эл аралык кызматташтыкты кеңейтүү глобалдык дүйнөдө маданий жана ишкердик өз ара аракеттенүүнүн маанилүү инструменти катары кытай тилинин статусун бекемдөөгө көмөктөшөрүн көрсөтөт.

Түйүндүү сөздөр: педагогикалык кадрлар, мобилдик окутуу, билим берүү ресурстары, технологияларды интеграциялоо, маданият аралык өз ара аракеттенүү, кесиптик даярдоо, аралыктан билим берүү, окутууну локалдаштыруу, мультимедиялык материалдар, глобалдык кызматташтык

Букабаева Ж. С.
БГУ им. К.Карасаева,
старший преподаватель
e-mail: zhbukabaeva@bhu.kg

ТЕНДЕНЦИИ И СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ОБРАЗОВАНИЯ КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА НА ФОНЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Аннотация

Исследование рассматривает актуальные тенденции развития международного образования китайского языка в условиях глобализации. Проанализированы ключевые факторы, влияющие на распространение китайского языка в мировом образовательном пространстве, включая политические и экономические аспекты. Выявлены основные стратегии интеграции инновационных технологий в процесс обучения, среди которых

особое место занимают мобильные приложения и электронные ресурсы. Определены перспективные направления совершенствования педагогических подходов и подготовки квалифицированных кадров для преподавания. Подчёркивается необходимость баланса между инновациями и сохранением культурной аутентичности в методиках преподавания. Результаты демонстрируют, что эффективное внедрение модели "китайский язык + профессия" и расширение международного сотрудничества способствуют укреплению статуса китайского языка как важного инструмента культурного и делового взаимодействия в глобальном мире.

Ключевые слова: Педагогические кадры, мобильное обучение, образовательные ресурсы, интеграция технологий, межкультурное взаимодействие, профессиональная подготовка, дистанционное образование, локализация обучения, мультимедийные материалы, глобальное сотрудничество

Bukabayeva Zh. S.
BSU named after K.Karasaev,
senior lecturer
e-mail: zhbukabaeva@bhu.kg

DEVELOPMENT TRENDS AND COUNTERMEASURES OF INTERNATIONAL CHINESE EDUCATION UNDER THE BACKGROUND OF GLOBALIZATION

Abstract

This study examines the current trends in international Chinese language education amid globalization. Key factors influencing the global spread of Chinese are analyzed, including political and economic aspects. The main strategies for integrating innovative technologies into learning were identified, with mobile applications and electronic resources playing a special role. Promising directions for improving pedagogical approaches and training qualified teachers were identified. The need to balance innovation and cultural authenticity in teaching methods is emphasized. The results show that implementing the "Chinese language + profession" model and expanding international cooperation strengthen Chinese as a key tool for global cultural and business interaction.

Keywords: pedagogical personnel, mobile learning, educational resources, technology integration, intercultural interaction, professional training, distance education, learning localization, multimedia materials, global cooperation

Глобализация процесстеринин тездетилиши эл аралык саясат, экономика жана маданиятта терең алмашууга жана интеграцияга алып келди. Бул контексте кытай тили, маанилүү эл аралык тилдердин бири катары, үйрөнүү жана таратуу жаатында дагы чоң мааниге ээ болуп жатат. Кытай тилинин эл аралык билим берүүсү тил үйрөнүүнүн бир бөлүгү катары эле эмес,

ошондой эле маданий алмашууну жана эл аралык өз ара түшүнүштү бекемдөөнүн маанилүү каражаты болуп калды. Кытайдын экономикалык күчүнүн күчөшү жана эл аралык таасиринин өсүшү менен дүйнө жүзүндө кытай тилин үйрөнүүгө болгон муктаждык кескин түрдө өстү, бул эл аралык билим берүүнүн өнүгүшүнө жаңы мүмкүнчүлүктөрдү жана чакырыктарды

жаратууда.

Кытай тилинин эл аралык билим берүү дисциплинасын өнүктүрүү жолдору терең өзгөрүүлөргө жана жаңыланууга кабылды. Алгач, чет элдиктерге кытай тилин үйрөтүү басымдуулук кылган учурда, бул «Чет элдиктерге кытай тилин үйрөтүү» деп аталган. «Кытай тилинин эл аралык билим берүүсү» деп белгиленген мезгилде кытай тилин үйрөтүү Кытайдан сыртка чыгып, улуттар ичинде жана практикалык колдонууга көңүл бура баштады. Бүгүнкү күндө, «Кытай тилинин эл аралык билим берүүсү» деп аталган этапта, дисциплинанын мазмуну дагы кеңейди: ал кытай тилин чет өлкөдө үйрөтүүдөн тышкары, «кытай +» көп түрдүүлүк моделин баса белгилеп, кытай тилин локалдаштырып үйрөтүүнү өнүктүрүүгө багытталган. Бул өзгөрүү «изилдөөчү студенттерди чакыруу» концепциясынан «чет өлкөгө чыгууну» өзүнө камтыган стратегиялык кайра курууну чагылдырат, ошондой эле кытай тилинин эл аралык билим берүүсүнүн жогорку сапаттуу жана мазмундуу өнүгүү жолуна карай туруктуу кадамдарды көрсөтөт [1].

Мындан тышкары, бүгүнкү күндө эл аралык билим берүү кытай тилин көп деңгээлдүү жана интеграцияланган системасын түзүүгө умтулуп жатат. «Кытай + кесип/специальдык» үйрөнүү моделин өнүктүрүү аркылуу ал дүйнөнүн бардык жерлериндеги студенттердин ар тараптуу окуу муктаждыктарын канааттандырууга, ошол эле учурда тил жана адабиятты үйрөтүү бөлүштүрүлгөн моделин илгерилетүүгө, студенттердин кытай тили боюнча тилдик жөндөмдөрү жана кесиптик жөндөмдөрүн жогорулатууга өбөлгө түзөт. Ошондой эле, кытай тилинин эл аралык билим берүүнүн биринчи класстагы бакалаврдык программаларын түзүү, кытай тилин үйрөнүүнүн аналитикалык борборлорун түзүү жана кытай диаспорасына билим берүүнү жаңы

доорго жеткирүү аркылуу, кытай тилинин эл аралык билим берүүсү дүйнөлүк кытай тил үйрөнүүчүлөргө өздөрүнүн билим алуусунда кесиптик жана комплекс түрүндө колдоо көрсөтүүдө.

Соңку жылдары санариптик билим берүүнүн тез өнүгүшү менен азыркы учурда эл аралык кытай тилин окутууда анын мааниси улам артып баратат. **"Улуттук тил саясатынын он үчүнчү беш жылдык өнүгүү планынын"** аткарылышынын аркасында бул тармак дагы да күчөгөн. Айрыкча COVID-19 пандемиясынын чыгышы интернет аркылуу кытай тилин окутуунун өнүгүшүнө чоң түрткү берди. Ошондой эле, онлайн окутуу платформалары, MOOC (Massive Open Online Courses), микро-курстар сыяктуу жаңы окутуу формаларынын кеңири колдонулушу бетме-бет окутуунун ордун толтуруп эле тим болбостон, окутуу ыкмаларын жана ресурстарын байытып, окутуунун натыйжалуулугун жана окуу тажрыйбасын бир топ жакшыртты [2].

Мындан тышкары, санариптик окутуу мугалимдер менен окуучуларга аймактык чектөөлөрдөн ашып өтүп, каалаган жерде жана убакта билим алуу жана баарлашуу мүмкүнчүлүгүн берди. Ошондой эле, чоң маалыматтарды анализдөө, жасалма интеллект сыяктуу алдыңкы технологиялар аркылуу жекелештирилген окутууга шарт түздү. Окуучулар өздөрүнүн окуу темпине жана муктаждыктарына ылайыкташкан окуу материалдарын жана тапшырмаларды акылдуу сунуштоо системасы аркылуу ала алышат. Бул болсо окуу натыйжалуулугун жогорулатып гана тим болбостон, окутуунун багыттуулугун жана эффективдүүлүгүн арттырат.

Азыркы учурда, кытай тилинин эл аралык билим берүүсүнүн ар түрдүүлүгү студенттерге билим алуусунда ар тараптуу колдоо көрсөтүүдө. Традициялык кагаздык окуу китептери дагы деле маанилүү элементтер болуп саналат, ал системалуу жана

толук окуу мазмунун сунуштайт. Бирок, электрондук окуу китептери, онлайн курстар (МООС) жана микрокурстар сыяктуу жаңы билим берүү ресурстары, мультимедиялык жана интерактивдүү ыкмаларды колдонуу аркылуу, билим алууну кызыктуу жана интерактивдүү кылууда [3].

Мындан тышкары, кытай тилин үйрөнүүгө арналган көптөгөн программалардын чыгарылышы студенттерге каалаган убакта, кыска аралыкта үйрөнүүгө мүмкүнчүлүк берип, билим алуунун натыйжалуулугун дагы жогорулатууда. Жогорудагы таблицада 1де көрсөтүлгөндөй, эл аралык деңгээлде кытай тилин үйрөнүү ресурстарынын саны тез өсүүдө, жана заманбап маалымат технологияларынын өнүгүшү менен, бул ресурстардын формалары жана мазмундары да туруктуу жаңыланууда жана жакшыртылууда. Бул ресурстар студенттердин ар түрдүү муктаждыктарын канааттандырып, кытай тилинин эл аралык билим берүүсүн өнүктүрүүгө көмөктөшүүдө.

Кытай тилинин эл аралык билим берүүсүнүн өнүгүүсүндө педагогикалык кадрларды даярдоо чоң роль ойнойт. Бирок азыркы учурда, кытай тилин үйрөтүүчү адистердин жетишсиздиги чоң көйгөй болууда. Кытайдын билим берүү системасы кытай тилин чет элдиктерге үйрөтүүчү адистерди даярдоого көңүл бургандыгына карабастан, эл аралык стандарттарды канааттандыруу үчүн, адистердин сапатын жогорулатуу зарыл. Кытай тилин үйрөтүүчү адистердин педагогикалык даярдыгын камсыз кылуу үчүн, Кытай өкмөтү дүйнө жүзүндөгү эл аралык кытай тилин үйрөнүү боюнча окутуучулар үчүн тегин курстарды сунуштоо, аспиранттар үчүн стипендия программаларын түзүү жана чет өлкөлөрдөгү кытай тилдүү студенттер үчүн стажировка программаларын уюштуруу аркылуу системалуу кадамдарды жасап жатат [4].

Глобализация процессинде кытай ти-

линин эл аралык билим берүүсү мындан ары дүйнөлүк билим берүү системасындагы жаңы өзгөрүүлөрдү жана тенденцияларды кабыл алууга өтөт. Мисалы, «кытай тили + кесип» моделин колдонуу, адистерди даярдоо, мамлекеттер аралык карым-катнашты жакшыртуу, тил үйрөнүүнү координациялоо жана кытай тилинин эл аралык билим берүүсүнүн сапатын жогорулатуу — бул жаңы тенденциялар.

Глобализация шартында кытай тилин үйрөнүүнүн мүмкүнчүлүктөрү кеңейүүдө. Кытай тили дүйнө жүзүндө мамлекеттик тилдердин бири болуп калды. 2020-жылы кытай тилин үйрөнгөндөрдүн саны 200 миллиондон ашык, бул 2010-жылга салыштырмалуу 50%дан ашык жогору. Учурда кытай тилин үйрөнүү үчүн жүргүзүлүп жаткан глобалдык кампаниялар студенттерге кытай тилин үйрөнүүдө чет өлкөлөрдөгү мугалимдер менен байланышууга, кирешелүү карьераларды табууга жана эл аралык деңгээлде соода, маданият жана илим саласында өз орундарынын түзүлүшүнө мүмкүндүк берет [5].

Кытай тилинин эл аралык билим берүүсүндө инновациялар ролу артууда. Педагогикалык технологияларды жана билим берүү ыкмаларын интеграциялоо аркылуу, студенттер кытай тилин үйрөнүүнү кызыктуу жана эффективдүү кыла алат. Маселен, интернет платформалары аркылуу берилген мультимедиялык ресурстар, видео сабактар, социалдык медиа аркылуу түзүлгөн изилдөө топтору жана кытай тилине арналган мобилдик программалар, булардын бардыгы инновациялык билим берүүнү жогорулатууда.

Тармактык кызматташтыкты кеңейтүү жана жаңы келишимдерди түзүү менен, кытай тилинин эл аралык билим берүүсү глобализация процесстери менен тыгыз байланышта. Билим берүү мекемелери, университеттер жана эл аралык уюмдар ортосундагы кызматташтыкты күчөтүү, илимий изилдөө, студент алмашуу жана

практикалык тажрыйба алмашуу аркылуу, кытай тилинин эл аралык билим берүүсүнө жаңы деңгээлге чыгууга мүмкүндүк берет.

Глобализация шартында кытай тилинин эл аралык билим берүүсүн натыйжалуу жүргүзүү үчүн, бир катар стратегияларды ишке ашыруу зарыл. Кытай тилин эл аралык билим берүүсүн интеграциялоо үчүн, билим берүү системаларына мүмкүн болушунча жаңы форматтарды жана ыкмаларды киргизүү зарыл. «Кытай + кесип» моделин колдонуу, адистердин педагогикалык даярдыгын жогорулатуу, билим берүү программаларынын сапатын жогорулатуу, студенттердин билим алуусун координациялоо жана кытай тилин үйрөнүүгө арналган ресурстарды активдүү пайдалануу.

Инновацияларды колдоо жана педагогикалык технологияларды ишке киргизүү үчүн, кытай тилинин эл аралык билим берүүсүндө кытайдын инновациялык билим берүү системаларын активдүү колдонуусу талап кылынат. Студенттердин кытай тилин үйрөнүүсү жана квалификациясын жогорулатуу үчүн, онлайн курстар, мультимедиялык ресурстар, чыгармачылык программалар жана проекттик негиздеги үйрөнүү концепциялары өнүктүрүлүшү керек [6].

Кытай тилин эл аралык билим бе-

рүүсүндө профессионалдык даярдыгы жогору кадрларды даярдоо үчүн, мамлекеттик жана жеке секторлор арасында кызматташтыкты күчөтүү керек. Билим берүү мекемелери, мамлекеттик университеттер жана эл аралык уюмдар менен чогулуп, билим берүү программаларын, семинарларды жана тренингдерди уюштуруу аркылуу адистердин билимдерин жана квалификацияларын жогорулатуу.

Студенттердин кытай тилин үйрөнүү процессинде, билим берүүчү ресурстарды жана алгачкы окуу материалдарын сунуштоо аркылуу, аларга колдоо көрсөтүү зарыл. Студенттердин кызыгуусун арттыруу жана кытай тилин үйрөнүүнү стимулдаштыруу үчүн, социалдык медиа, онлайн платформалар жана чет элдик студенттер үчүн уюштурулган иш-чаралар аркылуу билим берүү программаларын жана долбоорлорун жүргүзүү керек.

Глобализация шартында кытай тилинин эл аралык билим берүүсү кытай тилинин эл аралык статусун жогорулатууда, бирок көптөгөн маселелер менен чырмалышып жаткандыктан, алардын чечилиши керек. Талкууланган тема боюнча иш-аракеттер кытай тилинин эл аралык билим берүүсүн өнүктүрүү, глобализация процессинде кытай тилин үйрөнүүнүн мүмкүнчүлүктөрүн көбөйтүү жана адистерди даярдоо үчүн эң маанилүү

маселелерди карайт.

Адабияттар

1. Дун Сюэфэн. Вызовы и возможности развития международного образования китайского языка в новую эпоху [J] / 董学峰. 新时期国际中文教育发展中的挑战与机遇 // Журнал Чанчуньского инженерного института (издание по общественным наукам). – 2023. – Т. 24, № 3. – С. 105-108+128.

2. Ли Юйчэнь. Исследование развития международного образования китайского языка в провинции Ганьсу на основе SWOT-анализа [D] / 李雨宸. 基于SWOT的甘肃省国际中文教育事业发展研究. – Ланьчжоу : Ланьчжоуский транспортный университет, 2023. – 86 с.

3. Сюй Юаньюань. Исследование волонтерской службы в международном образовании китайского языка [D] / 徐媛媛. 国际中文教育志愿服务研究. – Цзинань : Шань-

дунский университет, 2023. – 92 с.

4. Чэн Хайянь. Исследование истории развития Институтов Конфуция [D] / 程海燕. 孔子学院发展史研究. – Ухань : Уханьский университет, 2023. – 118 с.

5. Лю Синьжань. Исследование и анализ глобальной компетентности магистрантов по специальности международное образование китайского языка [D] / 刘欣然. 国际中文教育专业硕士研究生全球胜任力调查与分析. – Далянь : Северо-восточный университет финансов и экономики, 2023. – 104 с.

6. Цай Тинфэн. Исследование локализации образования китайского языка в Кении [D] / 蔡亭凤. 肯尼亚中文教育本土化研究. – Цзинань : Шаньдунский педагогический университет, 2022. – 76 с.